

NAPREJ

Glasiło jugoslovanske socialno demokratične stranke

Štev. 87.

V Ljubljani, četrtek dne 25. oktobra 1917.

Leto I.

Učiteljstvo in vojna.

Opiraje se na § 19. tisk. zak. zahtevamo, da priobčite v prih. štev. lista »Naprej« na istem mestu in z istimi črkami glede trditve o Učiteljski tiskarni v Ljubljani r. z. z o. z. v članku »Učiteljstvo in vojna« III., ki je bil priobčen v »Napreju« dne 11. oktobra 1917, št. 75 sledeči popravek: 1. Ni res, da bi bili izročili »Učiteljsko tiskarno« r. z. z o. z. najkompromitiranjšim liberalcem t. zv. mladikom, res pa je, da ima »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani prejkoslej v svoji lasti in gospodari v njej edino le napredno učiteljstvo in se to stanje po sedaj veljavnih spremenjenih pravilih nikdar spremeniti ne more. 2. Ni res, da bi naredili zahrbtni atentat na tovariše-zadružnike, ki trpe in umirajo v strelskih jarkih, ter da niso mogli preprečiti tega usodepolnega koraka, res pa je, da je bil občni zbor po veljavnih pravilih pravilno sklican, se je pravilno vršil in je smel zadružnike, ki se niso osebno udeležili občnega zbora, zastopati drug zadružnik na podlagi zakonito izdelanega pismenega pooblastila. — Upravni svet »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani.

Opiraje se na § 19. tisk. zak. zahtevamo, da priobčite v prihodnji štev. lista »Naprej« na istem mestu in z istimi črkami glede trditve o neki skupščini »Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva« v članku »Učiteljstvo in vojna« III., ki je bil priobčen v »Napreju« dne 11. oktobra 1917, št. 75, sledeči popravek.

Ni res, da bi bila še pod sedanjim vodstvom poslala skupščina »Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva« pozdravni telegram na shod praških svobodomiselcev, res pa je, da nobena skupščina Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva ni poslala nikdar ne pod sedanjim ne pod prejšnjim vodstvom pozdravnega telegrama na shod praških svobodomiselcev.

Ni res, da bi bila Zaveza avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva kedaj proglasila list »Dan« za svoje glasilo in vpregla vanj učiteljsko organizacijo, res pa je, da Zaveza ni imela z listom »Dan« nikakršnega stika, kar je vodstvo Zaveze v javnih svojih razglasih često poudarjalo.

Ni res, da je »Zaveza avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva« hotela iz ideje za skupno delo ustvariti pozo in frazo in ker so to druge organizacije instinktivno čutile, se je ideja ponesrečila v naše veliko veselje, res pa je, da Zaveza ni mogla sedaj uresničiti lepe ideje, ker je večina k skupnemu delu povabljenih organizacij odrekla svoje sodelovanje z razlogom, da ni čas sedaj primeren za to, kar je Zaveza z velikim obžalovanjem vzela na znanje. Ni res, da bi Zaveza ne bila imela pojma o ideji za skupno delo, in ne vedela, zakaj gre, res pa je, da je prav dobro vedela, zakaj gre, ker ima vodstvo Zaveze sestavljen vzpored in natančen načrt za tako delo. — Vodstvo Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva. — Predsednik: L. Jelenc, s. r. Tajnik: Vilibald Rus, s. r.

Z »Ni res« se »popravi« lahko tudi dejstvo, da se suče zemlja okolo solnca in zato bo vsak lahko precenil vrednost tega popravljanja, ki izvira iz zlobe in iz sovraštva

do socialne demokracije. Kajti s temi popravki ni stvarno ovržena niti ena trditev iz članka »Učiteljstvo in vojna«. Gospodje od »Zaveze« nastopijo lahko proti nam tudi še drugo pot, če se jim zdi, da nimajo še dovolj zadoščenja s temi »popravki«.

Poraz.

Seidlerjeva vlada je doživela v torek pri glasovanju o proračunskem provizoriju temeljit poraz, kajti večina, ki se je izrekla za proračun, je vse prej kakor impozantna. In če pomislimo še na to, da je ta »večina« namedena iz vseh kotov zbornice, tedaj se sploh čudimo pogumu gospoda Seidlerja, da je še ministrski predsednik. Ako zadostuje sedanjemu kabinetu zaupanje te »ogromne« večine od torka, da si upa vladati s šibko oporo tega zaupanja v teh kritičnih časih, potem — blagor mu. Občudovanja vredni ni le njegov pogum, temveč njegova zaslepljenost, da noče videti vzrokov splošnega nezaupanja in vlada meni nič tebi nič danes na tak način dalje, kakor je bilo v navadi pred vojno, prej ko slej po enem in istem kopitu.

Velikoobsežen program je razvil gosp. Seidler, ko je nastopil vlado in s tako slastjo ga je razpredelil na vse panoge javnega življenja, da je bil prav gotovo ponosen na ta produkt svojega trudapolnega premišljevanja, kako postaviti Avstrijo v razmere, iz katerih jej pože ne vsaj čez leta lepše življenje. Prav nič ne dvomimo, da bi bil program gospoda Seidlerja imenitno delo, če bi bil prvič mir in če bi živeli avstrijski narodi v prijateljski sosesčini drug poleg drugega, vsak narod že v posesti svojih naravnih pravic, v posesti avtonomije, seveda brez deželnih pregraj. Dokler pa bo vladal v Avstriji stari duh, dokler ne bodo uresničene upravičene zahteve narodov, tako dolgo ostane tudi najlepši program le program in ne bo je močne večine, ki bi bila voljna uresničiti ta program. Leta in leta že pretresajo monarhijo narodnostni boji, ovirajo plodonosno gospodarsko delo, ker je vsako gospodarsko vprašanje pri nas tudi narodno politično vprašanje, a vendar še ni bila nobena vlada tako pogumna, da bi nastopila z edinim programom, ki pomenja pri nas začetek nove Avstrije, s programom, ki daje vsaki narodnostni skupini, kar jej gre. Šele kadar bi bil uresničen ta temeljni program, bi bil pri nas čas za nadaljne obširne programe na gospodarskem in kulturnem polju.

Seidler in Czernin sta enaka v tem, da govorita oba o tistih stvareh na dolgo in široko, ki bodo mogoče šele tedaj, ko preneha to mesarsko klanje in ga nadomesti časten mir, namreč mir brez aneksij in s samoodločevanjem narodov. Czernin je ginljivo govoril o razoroženju, svobodi morja, razsodiščih — kaj pomaga sladko zvonjenje o tem, kako bo, ko pa manjka temelj — mir. Seidler je razvil program, ki nam zadostuje za notranje delo v monarhiji za desetletja — a tudi ta program ima to veliko napako, da ga ne moremo postaviti na trdne temelje, dokler so bajoneti in topovi na dnevnem redu. Czerninov program se da uresničiti le z mirom. Seidlerjev le z obsežno ustavno reformo kot predpogoji, a dokler ne bo ne miru, ne narodnih pravic, tako dolgo so vsi

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica šte. 6, 1. nadstropje, Učiteljska tiskarna.

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 30.—, za pol leta K 15.—, za četrt leta K 7.50, za mesec K 2.50. Za Nemčijo celo leto K 33.60, za ostalo tujino in Ameriko K 42.—. Posamezne številke po 10 vinarjev.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije za list so poštne proste.

Inserati: Enostopna peti vrstica 30 vin.; pogojem prostor 50 vin.; razglasi in poslano vrstica po 60 vin.; večkratni objavi po dogovoru primeren popust.

vladni programi le slepilo, le pesek v oči. Poraza ni doživel le Seidlerjev kabinet, ampak zopet enkrat ves avstrijski sistem, ki je zgrajen na protekciji in na zapostavljanju.

Strankini zbor

nemško avstrijske socialne demokracije.

Po silno obširni, dvadnevni debati o izjavi manjšine, je sprejel strankini zbor soglasno resolucijo sodruga drja. Viktorja Adlerja. O tej resoluciji, nastali pod oplivom izjave manjšine, pravi »Arbeiter-Zeitung«, da združuje, kar je porodila debata svežih sil iz nasprotujočih se nazorov. Adlerjeva resolucija se glasi:

Strankini zbor sklepa debato o taktiki stranke, ki je bila plodonosna in pojasnjujoča na vse strani. Izreka zahvalo in priznanje vsem sodrugim, ki so povsod prav do zadnje vasi izvrševali v tem najtežjem času požrtvovalno delo za proletariat. Strankini zbor ugotavlja, da je stranka brez razlike struj edina v tem, da ohrani svojo skupnost in enotnost, da nadaljuje boj za mir z vso silo in da ne zanemarija dolžnosti v potrebnem dnevnem podrobnem delu za interese proletariata ter pripravlja delavski razred za izpolnitev njegove velike zgodovinske naloge. Strankini zbor pričakuje z vsem zaupanjem od bodočega zastopstva stranke, da vodi v duhu načel socialne demokracije v parlamentu in izven njega razredni boj in deluje predvsem za mir.

Glavna govornika v debati sta bila za manjšino Neurath, za večino dr. Viktor Adler.

O parlamentarnem delovanju socialno demokratične frakcije je poročal sodrug Seitz. Omenil je v svojem poročilu tudi vprašanje o večini v parlamentu in o vstopu v vlado. Dejal je: »Tako bi sestavili lahko večino v parlamentu iz vseh nenemških strank in nemške socialne demokracije. Ali je pa to mogoče? Na drugi strani je pa prav tako nemogoče, da bi se sestavila večina iz meščanskih strank vseh narodnosti. Parlament torej ne more nastopiti svojih pravic in še dolgo bomo imeli uradniške vlade. Ne vem, kdaj bo boljše — ali danes je tako. Odklonili smo vstop v večino, odklonili smo tudi ministrsko mesto. S tem prihajamo v prav poseben položaj. Hočemo demokracijo, hočemo parlamentarni režim, a vidimo, da je nemogoče. Stockholmski odbor zahteva za Avstrijo in Nemčijo demokracijo in parlamentarni režim. A mi smo v žalostnem položaju, da moramo povedati našim sodrugom v internacionali, da uvedemo parlamentarni režim le tedaj lahko, če vstopijo socialni demokratje v vlado. To pa je v današnjih razmerah absolutno nemogoče. Odkrito moramo priznati, da ne razpolagamo z nobenim sredstvom, s katerim bi lahko uveljavili v Avstriji pravo demokracijo, parlamentarni režim in parlamentarno vlado, ker se vse to razbije ob borniranem nasprotovanju nacionalističnih strank, ki se rajše odrekajo moči, kakor da bi se spametovale in med seboj pobotale. Za nas socialne demokrate bi bilo naravnost odrešenje, če bi enkrat že imelo meščanstvo to pamet in moč, da se krepko uveljavi«.

Strankin zbor je sprejel razen Adlerjeve resolucije še nekaj drugih predlogov in

sicer: Predlog mladinskih delavcev naj se da prilika vsem sodrugom in sodružicam, da v strankinih organizacijah lahko razpravljajo o vseh spornih vprašanjih teorije in prakse proletarskega razrednega boja; predlog okrajne organizacije dunajskega okraja Landstrasse, da se pošlje Fricu Adlerju brat-ski pozdrav; predlog sodruga Janečka, ki nalaga strankinemu vodstvu dolžnost, da prične takoj brezobziren boj proti vojni z vsemi sredstvi; predlog kontrolne komisije, da se podeli strankinemu vodstvu odveza. Proti temu zadnjemu predlogu je bil en glas. Z večino glasov je bil odklonjen predlog Janeček, naj se izreče strankinemu vodstvu graja, ker ob izbruhu vojne ni izpolnilo sklepov mednarodnih kongresov. Za ta predlog sta bila le dva glasova.

Na ponedeljkovi seji strankinega zbora je podal sodrug Renner svoj obširni referat o politični demokraciji in narodni avtonomiji, o katerem bomo poročali obširnejše.

Vojna.

Avstrijsko vojno poročilo. Dunaj, 24. oktobra. (Kor. ur.) Italijansko bojišče: Na celi južozapadni fronti se je pričelo zelo živahno bojno delovanje. Pri Bovcu, pri Tolminu in v severni dolini banjske planote je avstroogrška in nemška infanterija po silni artiljerijski pripravi vdrla v italijanske črte. — Večerno poročilo: Operacije o bSoči se uspešno nadaljujejo. Zavezniške čete so v širini 30 kilometrov vrgle sovražnika iz njegovih prvih pozicij. Ujeli smo več tisoč Italijanov in uplenili mnogo topov.

Dunaj, 24. oktobra. V gosposki zbornici je predsednik knez Windischgrätz naznanil, da je došla od generala barona Waldstätten naslednja brzojavka: »Danes zjutraj so avstroogrške in nemške čete ob gornji Soči pričele z ofenzivo. Operacije potekajo ugodno. Na mnogih mestih smo vzeli prve sovražne črte. Dosedaj 6000 ujetnikov«.

Nemško vojno poročilo. Zapadno bojišče: V Flandriji so naše čete s protisunkom potisnile sovražnika skoraj popolnoma iz naše odporne zone na južnem robu gojzda Houthoulster. Ujetniki so ostali v naših rokah. V bojnem ozemlju od Draai-bank do Zandvoorde se je bojno delovanje popoldne zelo zvečalo. Novih napadov ni bilo. V odseku armade nemškega kronprinca so Francozi včeraj pričeli v dveh oddelkih velik napad na Chemin des Dames od poljane Aillette do visoke planote Paissy (25 kilometrov). Popoldne južno od kanala Oise-Aisne razvivši se boji so dovedli do težke borbe z menjajočim uspehom med Aillette in višino Ostel. Sovražnik je naletel v naših po šestdnevnem obstreljevanju razbitih črtah na trdovraten odpor in ni mogel priti naprej vsled težkih izgub. Še le po novi artiljerijski pripravi in potem, ko je pritegnil močne sveže čete se je sovražniku posrečilo, vdreti v naše pozicije zapadno pri Allemandu in južno pri Chavignonu. Vsled tega nismo mogli več držati ostalih v tem ozemlju ležečih pozicij. Čete smo morali vzeti nazaj iz prvih črt ter razstreljene baterije prepustiti sovražniku. Francozi so ostro pritiskali, vendar so naše rezerve ustavile sovražnika južno od Pinona, pri Vaudessonu in Chavignonu. Na visoki planoti na obeh straneh dvorca La Poyers (južno od Filaina) pričeti napadi francoskih divizij so se s težkimi izgubami izjalovili. Zvečer so po daljši artiljerijski pripravi napadli Francozi med Braye in Ailles; naskočili so dvakrat v globokih vrstah, a napad se je zlomil v našem ognju, oziroma v bližinskem boju. Naše čete so se borile z izredno hrabrostjo. Na vzhodnem bregu Moze so se vršili pri Beaumontu boji za strelske jarke. — Vzhodno bojišče: Med riškim zalivom in Dvino smo vzeli v noči 22. oktobra nemoteni od sovražnika naše sprednje varstvene čete nazaj, ki so v uspešnih bojih zabranile Rusom vpogled v naše razredbe že od početka meseca septembra. — Makedonska fronta:

Živahno topovsko delovanje le zapadno od ohridskega jezera ter med Vardarjem in Dojranom, kjer smo odbili angleške sunke. — Italijanska fronta: Bojno delovanje na Tirolskem, Koroškem in ob Soči je postalo živahnejše. V boj je posegla tudi nemška artiljerija. Nemške in avstroogrške čete so vzele danes zjutraj sprednje italijanske pozicije pri Bovcu, Tolminu in na banjski planoti.

Dunaj, 24. oktobra. Iz vojnoporočevalskega stana se poroča: Vkljub deževnemu vremenu je na Borojevičevi fronti postalo bojno delovanje zelo živahno. Na severnem delu banjske planote, pri Tolminu in dalje severozapadno pri Bovcu so vdrla avstroogrške in nemške čete po silni in učinkoviti artiljerijski pripravi v italijanske črte ter se polastile sovražnikovih pozicij. Tudi delovanje letalcev je bilo včeraj v tem odseku prav živahno. Pri Tolminu, pri Gorici in nad Grmado smo sestrelili po eno sovražno letalo. Na južnem Tirolskem smo zavrnili napade sovražnih patrolj. Po artiljerijski pripravi so včeraj naše čete ob Monte Piano izvršile sunek. Znatno število ujetnikov je ostalo v naših rokah.

Politični pregled.

— **Parlamentarične stvari.** Ministrski predsednik je sprejel včeraj nemško nacionalne poslance in izrekel po naročilu cesarja zahvalo vsem nemškim strankam za njihovo lojalnost in njihov patriotizem, ko so glasovali za proračunski provizorij in vojne kredite. — V proračunskem odseku je bila daljša debata o predlogu posl. Kraftha, naj se povabi na seje proračunskega odseka zunanji minister grof Czernin. Posl. Korošec je izjavil, da hočejo poslanci tudi vedeti, kako je z različnimi zadevami Bosne in Hercegovine in da je zato treba povabiti na seje tudi skupnega finančnega ministra. Končno je odložil odsek glasovanje o Krafthovem in Koroščevem predlogu do petka. — Češki svaz in Jugoslovanski klub sta sporočila ministrskemu predsedniku, da se ne udeležita njegovega sprejemnega večera, ki je bil včeraj.

— **Seja vojnega odseka.** Na seji vojnega odseka je odgovarjal minister za deželno brambo Czapp na neko opazko v odseku. Opazka je označevala dopolnilne čete z Ogrskega kot nam tuje, da naravnost sovražne čete. To opazko zavrača minister z vso odločnostjo. Ta opazka popolnoma nasprotuje državnopravni obliki naše monarhije in enotni tvorbi naše oborožene sile in lahko povzroči neprijeten odmev v drugi polovici naše države in bi razveselila le naše sovražnike. Nato je zavračal minister predlog poslanca Witoša, naj se uporabljajo za fronto nesposobni črnovojniki, ki opravljajo službo v zaledju ali etapi izven svoje domovinske kronovine, za službo v domači kronovini. Ta predlog je neizvedljiv, ker bi povzročil celo preseljevanje narodov in bi se v nekaterih krajih nakopičilo vse polno moštva, drugi kraji bi bili prazni. Vojaška uprava je pripravljena, da upošteva oziroma vredne premestitve, ker ve, da je veliko pomanjkanje delovnih sil.

— **Stockholmska konferenca.** Berlinski »Vorwärts« prinaša sledeče posebno poročilo iz Stockholma z dne 19. oktobra: O manifestu holandsko-skandinavskega odbora pravijo kritični glasovi, da se je ognil odbor najvažnejšemu vprašanju, namreč kako naj praktično izvedejo socialistične stranke akcijo za mir. Zlasti izražajo dvome o tem, če vodi program, ki zahteva na podlagi vojne karte stanje pred vojno, na drugi strani pa zahteva popravke evropskega zemljevida in notranjih državno-pravnih razmer po načelu narodnih držav, dlje kakor splošna formula sovjeta. Moč internacionale ni bila doslej niti toliko, da bi bila izsilila potne liste. Direktni vpliv na diplomatično pogajanje ima za enkrat le ruska demokracija, ki odpošlje svojega zastopnika na ententno konferenco v Parizu. Zelo dvomljivo je zato, če se ne polasti širokih delavskih plasti novo razočaranje vsled konca konference. Na-

staja tudi nevarnost, da se povečajo nasprotstva med posameznimi strankami in v strankah samih.

— **Protivojna demonstracija v italijanski zbornici.** »Berliner Tageblatt« poroča iz Lugana: V imenu socialistične stranke je ožigosal socialist Bentini ministra Bissolattija, ki je sedaj med najhujšimi reakcionarci in ki hoče celo ukazovati, naj se strelja na ljudstvo, med tem ko je nekoč v tej avli grozil kralju z bobnečimi klici. Nato je razpravljaj Bentini prav temeljito o predzgodovini vojne in o usodepolni vlogi, ki jo je igralo takrat podkupljeno časopisje. »Časopisje je pahnilo nič sluteče ljudstvo v propast. Kako pa napravljajo naše vojno časopisje to, da eksistira brez naročnikov in inseratov? Ali ni sramotno, da so dognali v senatu alirane Francije, da je izdala francoska propaganda že pred vojno 25 milijonov frankov za italijansko časopisje? Vedeti hočemo, kateri listi so spravili ta denar, vedeti hočemo, če je vplival ta denar na vojno tehtnico. Zakaj je izdala dežela, ki tedaj še ni bila naša zaveznica, toliko denarja v Italiji?« Bentini je prečital za svoje trditve dokaze iz francoskega časopisja. S strastnimi besedami je naslikal nato bedo italijanskega ljudstva, zlasti na kmetih in zaklinal: »Oni dan, ko ne dobi ljudstvo ničesar več po prodajalnah, pojde na ulico in tedaj se dogode grozne stvari. Potem boste Vi zopet zvrčali odgovornost na socialiste za ta obupna dejanja. Italijanska vlada nima niti več svojega časopisja v oblasti. Časopisje se ne zmeni več za svoj nekdanji dorado, palačo Braschi (ministrstvo za notranje zadeve), kajti proti velikanskim svotam iz tujine ne prihajajo skromni tajni fondi vlade niti v pošte. Hočemo vedeti, kam se usiplje ta zlati dež? Saj vemo vsi, kako je bila Italija naščuvana v to vojno. Radi bi pa še vedeli, ako je bila tragedija Italije zakriviljena z zlatom? Presežna večina našega ljudstva, ki ste ga napodili v vojno in ki ste ga oropali vsega, kriči: »Dovelj!« Kajti ljudstvo je na koncu sile svojih živcev, prišlo je do skrajne fiziološke meje odporne sile. Oni dan, ko ne dobi ljudstvo dovelj kruha, nastopi s silo. Povem vam, da pridere tragična usoda, ki ste jo vznemeli vi, z elementarno silo, kljub vseh Bissolattijevih groženj, čigar slaba vest že sluti bodoče stvari. Ko je Bentini končal, so mu priredili socialisti in tudi precej drugih poslancev burne pritrdilne ovacije in klicali: »Proč z vojno! Živel mir!«

— **V ogrski poslanski zbornici** je govoril posl. Vadasz o »napadih« čeških poslancev na nedotakljivost Ogrske. Min. predsednik Wekerle ga je potolažil z zagotovitvijo, ki ga je dobil pri avstrijski vladi, da ta ne bo podpirala nobenih stremeljenj, naperjenih proti nedotakljivosti ogrske države. Avstrijska vlada je tudi obljubila, da bo razširila avstrijski kazenski zakonik z določbami, ki kaznujejo stremeljenje, da se krši integriteta ogrske države. Avstrijska vlada že izvršuje predдела. Wekerle se je baval tudi z avstrijskimi »napadi« na Ogrsko glede aprovizacijskih razmer in je izjavil, da je na Ogrskem enaka draginja kakor v Avstriji. Naloga časopisja bo, da razprši napadna naziranja.

— **Nov francoski minister za zunanje zadeve.** Italijanski listi prinašajo iz Pariza vest, da je postal minister za zunanje zadeve Barthou.

Dnevne beležke.

— **NAROČNIKOM,** ki niso še plačali naročnine za oktober, smo še enkrat poslali poštne položnice. Tistim, ki naročnine ne pošljejo, ustavimo takoj list. Vsem naročnikom še enkrat naznanjamo, da je treba naročnino naprej plačati. Na naročnike brez plačane naročnine se ne bomo ozirali. — Uprava.

— **Krompir za Ljubljano.** Ljubljanska mestna aprovizacija je zaradi krompirja v hudi stiski. Dosedaj ga je mestna občina prejela in razdelila kakih 50 vagonov, kar je toliko kot nič nasproti ogromni potrebi. To potrebo je mestna uprava že meseca ju-

lija naznanila c. kr. deželni vladi, naznanila jo je tudi c. kr. uradu za ljudsko prehrano na Dunaju. Vse je ostalo brez uspeha, ker to, kar smo dosedaj dobili, se vendar ne more imenovati uspeh! »Slovenskemu Narodu« se poroča, da so se pripetile hude brezglavnosti, katere nosi na svoji vesti dunajska vlada. Med take brezglavnosti spada predvsem določba, da se je mesec septembra vsled silne nerodnosti nekaterih gospodov v c. kr. uradu za ljudsko prehrano črtal, tako, da je bilo strogo prepovedano, v tem najboljšem mesecu, dovažati krompir v mestno aprovizacijo. Pa ne samo centralna vlada, odpovedala je na tem polju tudi deželna vlada v kronovini kranjski. Ta idila, ki se danes opaža pri naši deželni vladi, je naravnost ganljiva; pri nekaterih okrajnih glavarstvih pa naravnost spe. Tako se je zgodilo, da se je v ljubljanski okolici za ljubljansko mestno občino rekviriralo vsega skupaj 10 vagonov krompirja. Vsaka daljša pripomba bi bila odveč. Samo eno je gotovo: da namreč ne more iti tako naprej! Če imajo politična okrajna oblastva za Ljubljano rekvirirati 400 vagonov krompirja, jih morajo pač dobiti; če jih dobe samo 10 vagonov, naj raje naprej spe in še teh 10 vagonov puste kmetom! Če je Ljubljana obsojena, da ji je lakote umreti, naj se ji to pove jasno in odločno! Napačno pa je, slepiti prebivalstvo z nadami in upi, če ti potem razpadejo v nič. Sedaj je zadnji trenutek! Pričakovati je v novembru hudega mraza, in v mrazu je uvoz krompirja ravnotako nemogoč, kakor v dežju. Ako se bo v tem zadnjem trenutku delalo po sedanjem kopitu, bo prišel pač konec in ljudje bodo po ulicah cepali, kakor cepajo muhe pričetkom zime. Na deželni vladi je, da rekvizicijo krompirja do zadnjega vagona izpelje. Ako tega ne more, naj to očitno pove. Sicer pa je naravnost smešno, da bi se v celi deželi ne dobilo 600 vagonov krompirja za Ljubljano. Kdor kaj takega trdi, je idijot! Vsakega, ki ima kaj besede, dolžnost je, kmetsko ljudstvo podučiti, da s tem, če pomaga Ljubljanici, priskoči na pomoč tudi samemu sebi. Zatorej je zadnji čas, da deželni svetnik dr. Dermastia preneha s svojimi članki, katere kmetsko ljudstvo lahko tudi tako tolmači, da je gospodom pri deželnem odboru prav, če je Ljubljana vržena v stradanje in lakoto!

— **Preskrba s premogom.** Minister za javna dela je izjavil, da se uvede namesto dosedanjega centralnega sistema za preskrbo s premogom decentraliziran režim. Ta režim obstoji v tem, da bo dodeljevalo ministrstvo za javna dela počenši z novembrom deželam določene kontingente. V deželah razdeli premog deželni šef in posebna deželna komisija za premog. Konsumentje dobe premog potem proti izkaznicam. Deželni šefi in deželne komisije prično s svojim delom v prvem tednu novembra.

— **Urad za odmero begunske podpore,** ki posluje pri c. kr. okr. glavarstvu v Ljubljani, posluje za stranke samo ob sredah in sobotah od 2. do 5. popoldne. Nove prijave se sprejemajo samo ob sredah.

— **Živahna kupčija na borzah na Dunaju in v Budimpešti.** V ponedeljek se je razvijala na obeh borzah zopet najboljša kupčija. Došlo je mnogo kupnih pogodb in efekti so poskočili v cenah prav izredno. Papirji avstrijskih vodilnih železarn so se zvišali kar za 100 K, turške tabačne delnice za 180 K, dočim je zvišanje ob najboljšem prometu znašalo le 20 do 30 K. Delnice za izdelovanje topov so se zvišale za 50 K in približno toliko tudi drugi papirji. Vrednostnice državnih železnic pa le za 10 K. V Budimpešti so narasle cene zlasti raznih industrijskih bančnih papirjev. Borzno poročilo pravi, da je ta pojav bolj stava kot kupčija. Očividno je pa to kupčijo pospešila zavest, da vojne stranke še ne marajo končati vojne, in pričakujejo špekulanti še bogate dobičke od vojne industrije.

— **Koliko bankovcev kroži v Avstro-Ogrski.** Odkar je vojna ni priobčevala avstro-ogrška banka nobenih izkazov. Kakor poročajo z Dunaja, bo banka odslej zopet priobčevala

te izkaze in ogrski ministrski predsednik je že povedal, da kroži sedaj v monarhiji 15 milijard 600 milijonov papirnatega denarja, med tem ko jo bilo ob izbruhu vojne v prometu 2 milijardi 130 milijonov bankovcev.

— **Glad in beda v Istri.** Pod tem naslovom poročajo »Primorske Novine« o žalostnih razmerah, ki vladajo v Istri. Ljudje ginejo gladi — pravi dopisnik —, nōge jim začnejo otekati, ležejo v posteljo, da se ne dvignejo več. Zaradi tega ni čudno, da ljudje izgube še tisto malo odporne sile proti boleznim, ki so jo prej imeli, in da se v raznih delih Istre zmiraj bolj širi legar, škrlatica, difterija, griža in podobne bolezni, ki so samo posledica dolgotrajne slabe prehrane. Ljudje niso pridelali niti krompirja in fižola, kolikor so ga posejali. Od aprovizacij nismo dobili doslej niti enega krompirja, a repe smo dobili le pol kilograma za osebo. Polente nimamo, krompirja in fižola tudi ne, kave niti za zdravilo, kruh se v javnih pekarnah že dve leti ni pekel. Boljše je umreti, kakor tako naprej živeti!

— **Zvišanje dnevne pristojbine vojaštvu.** Češka poslanca Lisy in Rydlo sta v poslanci zbornici predlagala, naj se pristojbine moštvu primerno zvišajo. Infanterist naj bi dobil v zaledju 70 vinarjev, na fronti pa 1 K na dan. Iste pristojbine naj dobi moštvo skupne vojske, mornarice in deželne brambce. Zadeva naj se kolikor mogoče pospeši in naj se v ta namen skličejo delegacije. V predlogu se naglašja, da dobi navaden nemški vojak 53 pfenigov na dan — to je pri nas pristojbina narednika. In vendar se v Nemčiji že zahteva, naj se moštvu zviša pristojbina na 80 pfenigov dnevno na fronti, na 50 pfenigov pa v zaledju.

— **Draginjske doklade za privatno uradništvo.** Poslanci Votruba in tovariši so v državnem zboru vložili predlog, v katerem naglašajo bedno stanje, v katerem se vsled naraščajoče draginje nahaja uradništvo vseh kategorij, zlasti pa privatno uradništvo. Vlada se pozivlje, naj državnemu zboru čim prej predloži načrt, s katerim bi se delodajalcem naložila dolžnost, da za dobo vojne in za dobo obstoječe draginje svojim uradnikom in uslužbencem dovolijo draginji primerno doklado.

Aprovizacija.

Krušne komisije bodo uradovale v petek 26. oktobra 1917 in v soboto 27. oktobra vsakokrat od 8. do 1. Izdajale se bodo v petek izkaznice za kruh in sladkor, v soboto izkaznice za petrolej in vprašalne pole z premog.

Zdrob za otroke do četrtega leta se oddaja v vojni prodajalni, Gosposka ulica. Veljavne so le izkaznice za zdrob, katere imajo stranke že v rokah. Na vrsto pridejo stranke z izkaznicami: št. 1 do 400 29. okt., št. 400 do 800 30. okt., št. 800 do 1200 31. okt., št. 1200 do 1600 2. nov., št. 1600 do 2000 3. nov., št. 2000 do 2400 5. nov., št. 2400 do 2800 6. nov., št. 2800 do 3220 7. novembra. Potrebni drobci je pripraviti v naprej.

Prodaja mila. Prodajalci mila se opozarjajo, da je vsled razpisa c. kr. trgovskega ministrstva z dne 26. septembra 1917, št. 27.560/IV. glede prejemnic za milo, postopati sledeče: Vsak izdelovalec pralnih izdelkov (tovarnar) razdeli svoje izdelke na one trgovce, ki so dosedaj pri njemu naročali milo ali pralne in čistilne praške. Tovarnarji izstavijo tem trgovcem tudi prejemnice in sicer za ono množino pralnih izdelkov, katero morejo oddati trgovcu. Prejemnico, katero izstavi tovarnar trgovcu, mora trgovec predložiti v podpis mestnemu magistratu. Ako hoče torej trgovec dobiti pralne izdelke od tovarne, kjer je preje kupoval, se mora predvsem obrniti na tovarno za pojasnilo, ako zamore oddati zahtevano blago ali ne. Tovarna, ki more oddati kake pralne izdelke, vpošlje trgovcu tudi prejemnico, katero mora trgovec predložiti v podpis mestnemu magistratu. Enako je postopati, če hoče kupiti kak trgovec detajlist pralne izdelke pri trgovcu grosistu. Na magistratu se torej ne

izdajajo več prejemnice za milo in pralne praške, temveč edino le še potrjujejo prejemnice, katere izdajajo tovarnarji oziroma trgovci grosisti svojim odjemalcem. Brez prejemnice pa seveda ne sme nihče drugače prodajati pralne izdelke kakor na karte.

Izkaznice za petrolej. Izkaznice za petrolej se bodo izdajale po sledečem redu: 1. Sivo izkaznico za petrolej dobi vsaka rodbina z lastnim gospodinjstvom, ki šteje vsaj dve osebi. 2. Modro izkaznico dobe samske stranke, bodisi, da imajo najeto sobo od hišnega gospodarja ali od kake druge stranke. Če se nahaja v sobi več samcev — se izroči modro izkaznico le jedni osebi za celo sobo. 3. Rdečo izkaznico dobe (poleg sive ali modre izkaznice) vsi obrtniki, kateri se izkažejo pri krušni komisiji z obrtnim listom. Med obrtnike pa ne spadajo le krojači, čevljarji itd. temveč tudi tisti, ki izdelujejo, pripravljajo ali prodajajo živila kakor: peki, mesarji, gostilničarji, krčme in prodajalne z živili. Isto pravico imajo posestniki hlevov za konje in krave. — Druge prodajalne in pisarne za sedaj ne dobe izkaznic za petrolej. 4. Pravico do izkaznic vobče pa imajo le v Ljubljani in Spodnji Šiški stanujoče stranke, ki nimajo v stanovanju ali v obrtu ne plinove ne električne razsvetljave. 5. Do višje množine petroleja imajo pravico le oni gori pri točki 3. navedeni obrtniki, ki rabijo za svojo obrt več kakor jeden delaven prostor, ali ako imajo v svoji delavnici zaposlenih več kakor dva obrtna delavca, dalje uradi, zavodi itd. kateri ne dobivajo izkaznic za živila. Vsi ti morajo izpolniti posebno vprašalno polo za petrolej, katere se dobivajo na mestnem magistratu — Galetova hiša v pritličju — kjer se izdajajo izkaznice za živila. Izpolnjene vprašalne pole za petrolej so vložiti v mestni posvetovalnici najkasneje do 2. novembra 1917, ker se bodo poznejše vložene prošnje le v toliko vpoštevale, če bi preostalo kaj petroleja. Drugi naj torej ne hodijo po nepotrebnem na magistrat, ker ne morejo dobiti več petroleja — kakor ga dobe na karte.

Krompir za VI. okraj. Mestna aprovizacija ljubljanska bo delila strankam VI. okraja na Dunajski cesti, pri Mühleisnu, v petek dne 26. t. m., v soboto, 27. t. m. in v ponedeljek, dne 29. t. m. krompir. Določen je tale red: v petek, dne 26. t. m. popoldne od 2. do 3. št. 1 do 100, od 3. do 4. št. 101 do 200, od 4. do 5. št. 201 do 300. V soboto, dne 27. t. m. dopoldne od 8. do 9. št. 301 do 400, od 9. do 10. št. 401 do 500, od 10. do 11. št. 501 do 600, popoldne od 2. do 3. št. 601 do 700, od 3. do 4. št. 701 do 800, od 4. do 5. št. 801 do 900 v ponedeljek, dne 29. t. m. dopoldne od 8. do 9. št. 901 do 1000, od 9. do 10. št. 1001 do 1100, od 10. do 11. št. 1101 do konca. Vsaka oseba dobi 10 kg, kilogram stane 30 vin.

Prodaja kruha na krušne izkaznice št. 38. Ker je gosp. Žužek, pek v Mostah, opustil peko vojnega kruha, bo prodajal kruh na krušne izkaznice št. 38 Konsum v Bohoričevi ulici. Na močne izkaznice št. 38 se prodaja moka še nadalje pri gosp. Zormanu, Novi Vodmat.

Repa na rdeče izkaznice brez A št. 151 do 450. Stranke z rdečimi izkaznicami brez A št. 151 do 450 prejmejo sladko repō v petek, dne 26. t. m. popoldne na Poljanski cesti št. 15. Določen je ta-le red: Od 2. do 3. št. 151 do 250, od 3. do 4. št. 251 do 350, od 4. do 5. št. 351 do 450. Vsaka oseba dobi 5 kg. Kilogram stane 10 vin. — Pripravite vreče.

Ženske pomožne moči pri armadi.

Uporaba ženskih pomožnih sil pri armadi je imela tako dobre uspehe, da se namerava ta akcija v velikem obsegu nadaljevati. V to svrhu je armadna uprava izdelala nove bistveno izboljšane pojoge za nastavljanje ženskih moči pri armadi, ki

olajšujejo tudi ženam in dekletom onih stanov, ki so bili do sedaj manj potrebni preskrbe, sklep potego-
vati se za tako mesto. Ne glede na plačo se jim pri-
manjajo glede prehrane, stanovanja, obleke, zdrav-
niške pomoči, dopustov in potovalnih stroškov mno-
ge prednosti, ki so zvezane ravno le s pripadnostjo
armadi na bojišču, dasiravno se seveda ne porab-
ljajo na bojišču samem, marveč daleč za fronto, kjer
so nevarnostim vojne skoraj ravno tako malo iz-
postavljene, kakor v zaledju. Pri tem je že sedaj
pripomniti, da bi se vpoštevala tudi eventualna že-
lja po uporabi v bolj spredaj ležečem pasu.

Uporabljajo se pa ženske moči kot tehnične po-
močnice v laboratorijih in ambulatorijih, kot pisar-
niške moči, kot strežnice, gospodinje in kuhinjsko
osobje, kot pomožne delavke, kakor krojačice, šivi-
lje, pralke, pri peki, kot natakarike, ali kot pomožne
osebe za ordonančno in navadno domačo službo.
Zlasti v sanitetnih zavodih, pisarnah, kinematogra-
fih na bojiščih, knjigarnah na bojiščih, pri poštah in
drugod bi mogle biti nastavljene še številne žene.

Glede plače, prehrane in stanovanja veljajo za
posamezne kategorije te-le določbe. Dobe:

a) Pisarniške moči I. razreda, to so kvalifici-
rane moči, kakor perfektno strojepiske, stenografi-
ke, stereotipistke i. dr.: mesečno 200 K, če to zahte-
vajo, prehrano in stanovanje enako, kakor častniki
in vojaški uradniki. Kjer obstojajo častniške kuhi-
nje, smejo dobivati hrano od tam. Za prehrano se
zaračuna mesečno samo 40 K, za stanovanje nič,
velja pa glede stanovanja, da dobe če le mogoče,
vsaj dve nastavljenci po eno sobo.

b) Pisarniške moči II. razreda, to so delavne
moči brez dosedanje prakse ali merodajnega zna-
nja: mesečno 160 K; prehrana in stanovanje, kakor
pod a).

c) Tehnične pomočnice za laboratorije in am-
bulatorije: mesečno 160 K; hrana in stanovanje, ka-
kor pod a).

d) Strežnice po poklicu: dnevna 4 K in hrana
in stanovanje zastoni.

e) Pomožne strežnice: dnevna 2 K, hrana in
stanovanje zastoni; pri posebni porabnosti se dnev-
na zviša do 3 kron.

f) Gospodinje-voditeljice: Mesečno 100 do 120
kron, hrana in stanovanje.

g) Kuharice in drugo kuhinjsko osobje: V kraju
običajna plača in erarična hrana; če zahteva stano-
vanje, — kakor z moštvo.

h) Vse drugo pomožno delavsko osobje: V kra-
ju navadna plača; če zahtevajo, stanovanje, kakor
moštvo.

Kjer to dopuščajo okoliščine, se ustanove za žen-
sko pomožno osobje, ki nimajo erarične hrane, po-
sebne kantine v lastni režiji in brez namena do-
bička, kjer dobe po lastnem okusu in po lastni želji
dobro in ceno hrano proti plačilu.

Poleg tega uživao vse kategorije armadi na bo-
jišču dodeljenih ženskih pomožnih moči še tele olaj-
šave:

Pravico imajo do erarične obleke in obutvi. V
slučaju obolenja jim pristojna za dva meseca brez-
plačno zdravljenje v vojaški bolnišnici, dovoljeno
jim je tudi zdravljenje v zobozdravniških in poprav-
ljanje v zobotehničnih laboratorijih po veljavnih
cenah.

Dopusti brez posebne utemeljitve se dovoljujejo
pisarniškim močem, strežnicam, tehničnim pomočni-
cam in voditeljicam gospodinjstev vsakih 6 mese-
cev po 14 dni (ne všteti pot tja in nazaj), dopusti
iz zdravstvenih ozirav ne dovoljujejo, če treba, do
dveh mesecev, nadalje se vsem ženskim pomožnim
močem od slučaja do slučaja dovoljujejo dopusti v
nujnih rodbinskih zadevah do 8 dni.

Povračilo potnih stroškov se da za potovanje iz
kraja, kjer stanujejo, potem pri dopustih brez po-
sebne utemeljitve in iz zdravstvenih ozirav, kakor
tudi pri odpustu brez lastne krivde in pri odpustu
na lastno prošnjo, če je bila ženska moč najmanj 4
mesece v službi. Pri tem gre vsem pisarniškim mo-
čem, tehničnim pomočnicam, voditeljicam gospodinj-
stev in strežnicam pri železniških voznjah II. raz-
red, vsem drugim pomožnim močem pa III. razred.

Glede drugih pogojev za nastavljenje (8- do
10urnega delavnega časa najnižja starost 16 oziroma
20 let, najvišja starost za pisarniške moči 40 let itd.)
se napram prejšnjim objavam ni nič izpremenilo.

Da se omogoči vsaki prošilki za službo razpr-
šiti morda obstoječe dvome po ustnenih informacijah,
so se poleg vsega ustanovili še informacijski
uradi, in sicer:

Zavarovanje na VII. vojno posojilo.

**C. kr. avstrijski zaklad za vdove in sirote,
zavarovalni oddelek,**
deželna poslovalnica v LJUBLJANI, Franca Jožefa nabrežje št. 1,
bode sprejemal

na temelju pogodbenega dogovora s c. kr. priv. življensko
zavarovalnico **AVSTR. FENIKS** na Dunaju

zavarovanja tudi na sedmo vojno posojilo, in sicer pod najugodnejšimi pogoji.

Vpeljejo se novi načini zavarovanja.

Tako zavarovanje olajša vsakomur najetje VII. vojnega posojila z malimi
delnimi vplačili v daljši ali krajši dobi.

Pojasnila dajejo tudi naše poslovalnice v vseh
političnih okrajih.

a) pri c. in kr. vojaškem poveljništvu v Gradcu,
Schönaugasse 17, II. nadstropje, ure za informacije
od 9. dopoldne do 1. opoldne;

b) pri c. in kr. etapnem štacijskem poveljništvu
v Mariboru;

c) pri c. in kr. etapnem štacijskem poveljništvu
v Celju;

d) pri c. in kr. zbirališču v Ljubljani, Spodnja
Šiška v ljudski šoli.

Informacije se dajejo v vseh treh nazadnje ime-
novanih uradih ves uradni čas.

Ta informacijska mesta dajejo na vprašanja po-
jasnila, sprejemajo prošnje za sprejem, presoja-
jo specialne želje prosilk ter v slučaju potrebe preskr-
bujejo tudi potrebne potne dokumente.

Prošnje je vlagati pri enem izmed zgoraj ime-
novanih štiri informacijskih uradov s pošto ali oseb-
no. Prošnje prosilk za pisarniško službo morajo biti
lastnoročno pisane ter morajo vsebovati: Ime in
priimek, rojstne date, domovinsko pripadnost, vero-
izpoved, znanje jezikov, stan (ali vdova ali sirota
in po kom), natančni naslov in zaželeno službo.
Prošnjam je priložiti: zadnje šolsko izpričevalo ali
izpričevalo o službeni sposobnosti, ki so po pregle-
danju vrne, zdravniški izvid o splošni fizični spo-
sobnosti prosilke in od politične oblasti izdano neav-
stveno izpričevalo. Vse druge prošilke morejo ust-
meno ali pismeno s predložitvijo zgoraj imenovanih
izpričeval in izvidov prositi za sprejem pri imeno-
vanih informacijskih uradih. Vsekakor se mora v
prošnji natančno navesti služba, ki jo prosilka želi.
Priporoča se samo ob sebi, da se prošnja pošlje na
oni izmed zgoraj navedenih informacijskih uradov,
ki je najbližji stanovališču prosilke. Pismene prošnje
morajo biti kolkovane.

Razno.

* Štiri krone in 32 kron. Draginja, ki
nam jo je prinesla svetovna vojna, pač vsak
dan bitko občutimo. Vendar se nam zdi
umestno, da našim čitateljem z naslednjim
računom razliko glede cene drastično predo-
čimo. Da, kaj smo pred vojno lahko dobili za
bore štiri krone. Dobili smo na primer: 5
kilogramov najfinejše moke (takrat 1.60 K),
četrt kilograma masti (50 vinarjev), pol ki-
lograma sladkorja (32 vinarjev), četrt kilo-
grama kave (90 vinarjev), pet kilogramov

krompirja (35 vinarjev) in pol kilograma iz-
vrstnega Schichtovega mila. Vse to, je ve-
ljalo 4 krone in 7 vinarjev. Ravno isto blago
bi veljalo danes po dnevnih cenah nič manj
ko 31 kron 50 vinarjev. Povprečno so se
torej cene imenovanim živilom zvišale za
800 procentov.

**Dolžnost vsakega sodruga in prijatelja na-
šega lista je, da za list agitira, nabira naroč-
nike in pošlje upravi vse naslove svojih
znancev in prijateljev, katerim bi se list
poslal na ogled.**

Kons. društvo rudarjev v Hrastniku,

r. z. z. o. z.

vabi na

občni zbor,

ki bo

**v nedeljo dne 28. oktobra 1917 v zadružni
gostilni ob 3. popoldne.**

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo računov za leto 1916/17.
3. Poročilo nadzorsta in podelitev odveze
načelnstvu.
4. Razdelitev prebitka.
5. Volitev enega člana v načelnstvo.
6. Volitev štirih nadzornikov.
7. Predlogi in nasveti.

Predlogi naj se najmanj 8 dni pred občnim
zborom naznanijo načelnstvu.

Za nadzorstvo:

Al. Privšek.

Iščemo stalnega

raznašalca oziroma raznošalko
za Šiško. — Upravna „NAPREJA“.